

USCIRF–RECOMMENDED FOR SPECIAL WATCH LIST

ABD Uluslararası Dini Özgürlükler Komisyonu (USCIRF), ABD dışındaki din veya inanç özgürlüğüne ilişkin evrensel hakları denetleyen bağımsız, çift partili bir ABD federal hükümet komisyonudur. 1998 Uluslararası Dini Özgürlükler Yasası (IRFA) çerçevesinde kurulmuş olan USCIRF, ABD dışındaki din veya inanç özgürlüğü ihlallerini gözlemlemek üzere uluslararası standartları kullanmakta ve Devlet Başkanı, Dışişleri Bakanı ve Kongre'ye politika önerilerinde bulunmaktadır. USCIRF, ABD Dışişleri Bakanlığı'ndan ayrı faaliyet gösteren bağımsız bir kuruluştur. 2020 Yıllık Raporu, dünya üzerindeki ihlalleri belgelemek ve ABD hükümetine bağımsız politika tavsiyelerinde bulunmak bakımından Komisyon Üyelerinin ve profesyonel kadronun bir yıllık çalışmalarının sonucunu temsil etmektedir. 2020 Yıllık Raporu, 2019'un Ocak ila Aralık aylarında geçen dönemi kapsamakla birlikte, bazı durumlarda, bu zaman diliminden önce veya sonra meydana gelen önemli olaylara da yer vermektedir. USCIRF hakkında daha fazla bilgi edinmek için [buraya](#) tıklayarak web sitesine erişim sağlayabilir veya 202-523-3240 numaralı telefonu arayarak doğrudan USCIRF ile iletişim kurabilirsiniz.

TEMEL BULGULAR

2019 yılında, hükümetin dini uygulamalara yönelik kısıtlayıcı ve müdahaleci politikalarını sürdürmesi ve dini azınlıklara karşı vandalizm ve toplumsal şiddet vakalarında belirgin bir artış görülmesiyle birlikte Türkiye'deki dini özgürlük koşulları endişe yaratmaya devam etmiştir. Önceki yıllarda olduğu gibi hükümet, gayrimüslim vakıflarda yönetim kurulu üyelerinin [seçilmelerini engellemek](#) ve Ermeni Apostolik Kilisesi'nin uzun süredir ertelenen patrik seçimleriyle ilgili [yeni kısıtlamalar getirerek](#) dini toplulukların iç işlerine haksız olarak müdahale etmeyi sürdürmüştür. İçişleri Bakanlığı, Anayasa Mahkemesi'nin, devletin söz konusu müdahalelerinin din özgürlüğünü ihlal ettiği yönündeki Mayıs 2019 tarihli [kararına](#) rağmen, sonraki seçimlerde belirli kişilerin adaylıklarına kısıtlama getirmiştir. Ülkenin en büyük dini azınlık topluluğunu oluşturan Aleviler, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin (AİHM) söz konusu politikaların Alevilerin haklarını ihlal ettiğini bildiren kararlarına rağmen, cemevlerine resmi ibadethane statüsü verilmesi veya çocuklarının zorunlu din derslerinden muaf tutulması gibi imkandan mahrum bırakılmışlardır.

Türkiye'deki dini azınlıklar, hükümetin söylem ve politikalarının giderek daha kavgacı bir ortama yol açmasından ve toplumsal saldırganlık ve şiddet eylemlerini dolaylı olarak teşvik etmesinden duydukları endişeleri dile getirmişlerdir. Hükümet yetkilileri ve politikacılar [antisemitik](#) ifadeler kullanmakta ısrar ve nefret söylemlerine devam etmiş; ve kutsal değerlere hakaret yasasının yürürlükten kaldırılması veya zorunlu askerlik hizmetine alternatif üretme ve vicdani redde izin verme hususlarında yıl boyunca hiçbir ilerleme kaydedilmemiştir. Rum

Ortodoks cemaatinin [Heybeliada Ruhban Okulu](#)'nda rahip yetiştirememesi gibi dini alanlarla ilgili uzun süredir devam eden birçok sorun halen çözüme kavuşturulmayı beklemektedir. 2019 yılında, pek çok mezarlık da dahil, [Ermeniler](#), [Süryaniler](#) ve [Rumların](#) dini ve kültürel alanları, ya ihmal nedeniyle ya da vandalizm veya devlet onaylı inşaat projelerinden dolayı ciddi hasar veya tahribat riskiyle karşı karşıya kalmıştır. Ayrıca Sivas'ta [Alevilerce kutsal sayılan alanlar](#), hükümetin civar bölgede madencilik faaliyetlerine izin vermesinin ardından benzer tehditlerle yüz yüze gelmiştir. Ağustos 2019'da, Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Türkiye Cumhuriyeti tarihinde inşa edilen ilk kilise olma özelliğini taşıyan İstanbul'daki Süryani Ortodoks kilisesinin temel atma törenine [katılmıştır](#). Fakat Cumhurbaşkanı Erdoğan, yıl boyunca birçok kez, 1935'ten bu yana yasal olarak müze statüsü taşıyan tarihi bir Rum Ortodoks kilisesi olan Ayasofya'nın yeniden camiye dönüştürülmesi [çağrısında bulunmuştur](#). Kasım 2019'da, Türkiye'deki bir mahkeme, eskiden bir Rum Ortodoks kilisesi olan Kariye Müzesi'nin yeniden camiye dönüştürülmesine izin veren, ve Ayasofya'nın da benzer şekilde camiye dönüştürülmesinin yolunu açabilecek muhtemel bir karara [emsal](#) teşkil edebilecek [bir karar çıkarmıştır](#).

Türkiye hükümeti, aynı yıl boyunca, ABD'de yaşayan Fethullah Gülen'e bağlı olan veya bağlı olmakla suçlanan kişileri, Temmuz 2016'da yaşanan darbe teşebbüsüne iştirak ettikleri veya terör faaliyetine karıştıkları gerekçesiyle işten atmaya, gözaltına almaya ve tutuklamaya devam etmiştir.

ABD HÜKÜMETİNE ÖNERİLER

- Türkiye, Uluslararası Dini Özgürlükler Yasası'na (IRFA) göre dini özgürlüklere yönelik ciddi ihlallerde bulunduğu veya bu ihlallere göz yumduğu için ABD Dışişleri Bakanlığı'nın Özel İzleme Listesine alınmalıdır;
- Türkiye hükümeti yetkilileri ve basın mensuplarıyla yapılan tüm üst düzey toplantılarda, Heybeliada Rum Ortodoks Ruhban Okulu'nun yeniden açılması gerekliliği dile getirilmeli ve Türkiye hükümetinin, AİHM'nin din veya inanç özgürlüğü ile ilgili kararlarına tam olarak uyması istenmelidir; ve

- ABD'nin Ankara'daki Büyükelçiliğinden ve İstanbul ve Adana'daki Konsolosluklarından, dini toplulukların ibadethane ve manevi, kültürel veya tarihi öneme sahip diğer dini alanları açma, bunları yeniden kazanma, restore etme ve koruma çabalarını takip etmeleri istenmeli ve bu tür alanların korunmasını sağlamak için Türkiye hükümeti ile birlikte çalışmaları gerektiği hatırlatılmalıdır.

ABD Kongresi:

- ABD vatandaşlarını ve diplomatik misyon çalışanlarını, özellikle din veya inançlarından dolayı hedef alındıkları durumlarda, Türkiye'de siyasi kovuşturmayla maruz kalmaktan korumak ve sorumlu olan Türkiye yetkililerine yaptırım uygulanmasını sağlamak için "ABD Vatandaşlarını ve Diplomatik Misyon Çalışanlarını Siyasi Kovuşturmalardan Koruma Tasarısı 2019" ([S.1075](#)) başlıklı tasarı metnini onaylamalıdır.

ÖNEMLİ USCIRF KAYNAKLARI VE ETKİNLİKLERİ

- **Duruşma:** [Türkiye'de Din Özgürlüğü](#)
- **Basın Açıklaması:** [USCIRF ABD'li Politika Yapıcıları Türkiye'de Din Özgürlüğü Meselesiyle İlgilenmeye Çağırıyor](#)
- **Basın Açıklaması:** [USCIRF Erdoğan'ın Ayasofya'nın Statüsünü Değiştirme Tehditlerini Kınıyor](#)

Genel Bilgiler

[CIA World Factbook](#)'a göre, yaklaşık 82 milyon olan Türkiye nüfusunun yüzde 99,8'i kendilerini Müslüman olarak tanımlarken [tahmini](#) yüzde 77,5'lik çoğunluk ise Sünni mezhebine bağlı bulunuyor. Türkiye hükümetinin, çoğunluğu oluşturan Sünni Müslümanlardan farklı bir konumda tutmayı reddettiği bir topluluk olan Alevilerin sayısının 10 ila 25 milyon olduğu varsayılıyor. Nüfusun geriye kalan yüzde 0,2'lik azınlık kısmını ise ateistler, Ermeniler, Bahailer, Bulgar Ortodokslar, Keldani Katolikleri, Rum Ortodokslar, Yehova Şahitleri, Museviler, Protestanlar, Roma Katolikleri, Süryani Katolikler, Süryani Ortodokslar ve diğer dini gruplar oluşturuyor.

[Türkiye Anayasası](#), ülkeyi seküler bir devlet olarak tanımlamakta ve vicdan, dini inanç ve fikir özgürlüğü konularında güvence sağlamaktadır. Buna karşın Türkiye hükümeti, İslami uygulamaları denetleyen Diyanet İşleri Başkanlığı veya diğer dini toplulukların faaliyetlerini düzenleyen Vakıflar Genel Müdürlüğü aracılığıyla, hem çoğunluğu oluşturan Müslümanları hem de gayrimüslim dini grupları yoğun bir şekilde etkisi altına almaktadır. Bazı gözlemciler, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın, yurtdışında Diyanet'i "[partisinin siyasi ve ideolojik gündemine alet ettiğini](#)" ve Türk milliyetçiliği ile Sünni İslam'ı bir dış politika aracı olarak kullandığını ifade etmektedir. Türkiye'de hiçbir dini topluluk, tüzel kişilik yetkisine sahip değildir (tüzel kişilik olarak tanınmamaktadır). Dini sebeplerden dolayı ayrımcılık yapmak yasak olmasına karşın, özellikle Sünni olmayan bazı bireyler işyerlerinde ayrımcılığa maruz kaldıklarını bildirmektedirler.

Devletin Din İşlerine Müdahalesi

Türkiye hükümeti, birçok dini grubun liderlik makamları için yaptıkları seçimlerde araya girmiş ve hatta bazı durumlarda bu seçimlere doğrudan müdahale etmiştir. Ülke genelinde tüm imamların atanmasından Diyanet İşleri Başkanlığı sorumlu olduğu için, Müslüman topluluklar kendi dini liderlerini bağımsız olarak

seçme imkanından yoksun kalmıştır. Söylentilere göre, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın yönergelerini kabul etmeyen veya bu yönergelere uymayan bazı imamlar [görevlerinden alınmışlardır](#). Hükümet, [2013'ten bu yana](#) olduğu gibi, seçim yapılmasına izin veren gerekli düzenlemeleri sağlamaktan kaçınmak suretiyle Türkiye'deki gayrimüslim vakıflara yeni kurul üyelerinin seçilmesini engellemeye devam etmiştir.

Ermeni Patriği Mesrob Mutafyan'ın Mart 2019'da [vefat etmesinin](#) ardından Ermeni Apostolik cemaati, boş kalan patriklik makamı için seçim yapmak üzere hazırlıklara girişmiştir. Patrik Mutafyan'ın, hastalığı gerekçesiyle 2008'den itibaren görevlerini yerine getirememesinden dolayı cemaat, 2010 yılından bu yana, yeni bir patrik seçimi yapılması için Türkiye hükümetine başvuruda bulunmaktadır. Hükümet, aradan geçen yıllarda tüm seçim yapma girişimlerini [engellemiş](#) ve İçişleri Bakanlığı'nın, yurtdışında görev yapan tüm elverişli kişileri aday olmaktan men eden [yeni bir düzenleme](#) çıkarması üzerine, Eylül 2019'da yapılması beklenen seçimlerin tekrar önüne geçmiştir. Cemaat nihayet Aralık 2019'da yeni bir patrik [seçmiştir](#).

Dini Azınlıklara karşı Toplumsal Zulüm ve Şiddet

Türkiye'nin çeşitli dini ve etnik azınlık cemaatlerine mensup kişiler, 2019 yılı boyunca, gerek şiddet içerikli tehditlere gerekse en az iki cinayetin vuku bulduğu fiili şiddet olaylarına maruz kalmışlardır. Mayıs ayında, 86 yaşındaki Rum kökenli Zafir Pinari, Gökçeada'daki evinde [öldürülmüş](#) şekilde bulunmuştur. Kasım ayında, Hristiyan misyoner ve Güney Kore vatandaşı Jinwook Kim, güneydoğu şehri olan Diyarbakır'ın bir sokağında [bıçaklanarak öldürülmüştür](#). İstanbul'da yaşayan bir Ermeni vatandaş, evinin duvarına birtakım küfürler içeren ve bölge sakinlerine "kafirler" diye atıfta bulunan haç şeklinde bir mesaj yazıldıktan iki ay sonra, ön kapısında [bıçaklı saldırıya uğramıştır](#). 2019'da, çeşitli zamanlarda, Alevi vatandaşların evleri de benzer şekilde duvar yazıları ve tehditkar mesajlarla taciz edilmiştir. Kasım ayında, Fener Rum Patriği Bartholomeos'un İstanbul'daki

[evine hırsızlar girmiştir](#). Mart ayında, kimliği belirsiz bir kişi İzmir'deki Beth İsrail Sinagogu'na [Molotof kokteyli](#) fırlatmıştır. Alınan haberlere göre, söz konusu kişi daha sonra yerel makamlar tarafından yakalanmış ve "ibadethanelere zarar vermek" suçundan dolayı cezalandırılmıştır.

Kutsal Değerlere Hakaret Suçlamaları

Türkiye, Türkiye Ceza Kanunu'nun "halkın bir kesiminin benimsediği dini değerleri alenen aşağılayan kişilerin" cezalandırılmasını öngören 216 (3) no'lu maddesi uyarınca, bazı kişilere, kutsal değerlere hakaret ettikleri gerekçesiyle [zaman zaman](#) suçlamalarda bulunmuştur. Mayıs 2019'da, oyuncu Berna Laçın, sosyal medya paylaşımlarından ötürü önceki yıl hakkında yapılan 'kutsal değerlere hakaret' suçlamalarından [beraat etmiştir](#). Ancak yetkili makamlar, Ocak 2020'de, raporlama döneminin sona ermesinin ardından [onaylanan](#) bu beraat kararına itiraz etmişlerdir. Kasım 2019'da, ABD Adana Konsoloslukunda çalışan iki Türk personel, sosyal medyada paylaştıkları bir videoda "İslami değerlerle alay ettikleri" gerekçesiyle yetkili makamlar tarafından [gözaltına alınmışlardır](#). Bu kişiler hakkında soruşturma açılmış, fakat alınan haberlere göre, tutuklandıktan kısa bir süre sonra serbest bırakılmışlardır.

TEMEL ABD POLİTİKASI

ABD ve Türkiye, stratejik müttefik ve Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO) üyeleri olarak yakın ilişkilerini sürdürmektedir. Buna karşın ikili ilişkiler, önceki yılda olduğu gibi, 2019 yılında da gerginliğini korumuştur. 6 Ekim 2019'da ABD Başkanı Donald J.

Trump, ABD kuvvetlerinin Suriye'nin kuzeyinden çekileceğini [duyurmuş](#), böylece Türkiye'nin bu bölgede askeri bir operasyon yapmasının yolunu açmıştır. Başkan Trump, Türkiye'nin Suriye'ye tek tarafı olarak girmesinin ardından, ve ayrıca savaş suçlarının yaşanması ve DEAŞ'ın yeniden güçlenmesi ihtimalinden duyulan endişeler üzerine, Suriye'de istenmeyen bu gidişatta payı bulunan Türkiye yetkililerine yaptırım uygulanmasını, Türkiye'den ithal edilen çelik üzerindeki tarifelerin artırılmasını ve ticaret müzakerelerinin [askıya alınmasını](#) öngören bir kararname ([E.O. 13894](#)) çıkarmıştır. ABD Hazine Bakanlığı, daha sonra, bu kararname kapsamında iki Türkiye bakanlığı ve üç bakanı [yaptırım listesine almıştır](#). Aynı ay Başkan Yardımcısı Michael R. Pence ve Dışişleri Bakanı Michael R. Pompeo, Suriye'de dini ve etnik azınlıkları korumayı amaçlayan 120 saatlik bir [ateskesi](#) müzakere etmek üzere Ankara'ya [gitmişlerdir](#). Kasım 2019'da Cumhurbaşkanı Erdoğan, Suriye-Türkiye sınırındaki Hristiyan azınlıkların güvenliği de dahil, Suriye meselesini ele almak üzere, [ABD Başkanı Trump](#) ve [ABD Senatosu'nun bazı üyeleriyle](#) görüşmek için Beyaz Saray'ı ziyaret etmiştir.

2019'un Haziran ayında, [Dışişleri Bakanı Pompeo](#) ve Uluslararası Dini Özgürlükler Özel Elçisi [Samuel D. Brownback](#), Türkiye hükümetinden Heybeliada Rum Ortodoks Ruhban Okulu'nu yeniden açmalarını istemişlerdir. Ocak 2020'de, raporlama döneminden kısa bir süre sonra Özel Elçi Brownback, Patrik Bartholomeos ile görüşmek ve din özgürlüğü ile ilgili meseleleri konuşmak üzere Türkiye'ye [gitmiştir](#).